

Asia: VN/14717/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja valmiuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Edustaako vastaaja

Kuntaa

Voitte kirjoittaa lausuntonne palkkatukea koskien alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain 83 ja 91 §:n muuttamisesta ja valmiuslain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia (380/2023) ja valmiuslakia (1552/2011). Muutokset koskisivat palkkatuen myöntämistä kunnalle tai kuntayhtymälle. Esityksen mukaan työvoimaviranomainen voisi myöntää palkkatukea kunnalle tai kuntayhtymälle ainoastaan alentuneesti työkykyisen henkilön tai 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen henkilön palkkaamiseen. Palkkatuen myöntäminen kunnalle tai kuntayhtymälle ammatillisen osaamisen parantamiseen ei olisi enää mahdollista.

Tavoitteena on, että palkkatuettu työllistyisi työpaikkaansa tukijakson jälkeenkin. Palkkatuen vaikutusten arvioinnissa on kuitenkin havaittu, että varsin moni asiakas päätyy takaisin työttömyysjaksolle. Yrityksiin suunnattuna palkkatuki on vaikuttavinta, mutta julkisen sektorin ja kolmannen sektorin osalta tavoitteet eivät toteudu toivotusti. Palkkatuen tarkoitus on tukea työnantajaa työntekijän rajoitteista johtuvasta mahdollisesta työkyvyn alenemasta. Tilanteissa, joissa työnhakija itse ei pysty parantamaan tai vaikuttamaan omiin rajoitteisiinsa tulisi heidän työnantajansa tukea taloudellisesti. Samalla estetään haavoittuvassa asemassa olevan kansalaisen mahdollista syrjäytymistä yhteiskunnassa.

Myönteistä uudistuksessa on vahva panostus osatyökykyisiin/alentuneesti työkykyisiin. On arvioitu, että vamman/sairauden vuoksi alentuneesti työkykyisten todennäköisyys tulla rekrytoiduksi on 15–40 prosenttia heikompi kuin henkilöllä, jolla ei ole vammaa/sairautta. Heillä on usein koulutusta, osaamista ja motivaatiota, mutta yritykset jättävät heidät usein huomiotta. Sen sijaan kuntasektori voisi käyttää alentuneesti työkykyisten työvoimapotentialin tehokkaasti. Tälle kohderyhmälle tulisi tarjota erityisesti osa-aikatyötä ja tukiprosentti (70) on kannustava.

Yli 60-vuotiaat pitkään työttömänä olleet ovat todella heikossa asemassa työmarkkinoilla. Kokemusten mukaan heidän työ- ja toimintakykynsä on vahvasti alentunut mm. terveydentilan vuoksi. Näissä tilanteissa tulisi löytää eläkeratkaisu. Sen lisäksi tulee edelleen tunnistaa heidän joukostaan motivoituneet ja toimintakykyiset henkilöt, joilla voi olla vuosikymmenten aikana kertynyttä vahvaa osaamista sekä motivaatiota. Tällä hetkellä jopa yli 50-vuotiailla työttömillä on haasteita työllistyä.

Myönteisenä uudistuksessa katsotaan se, että edellä mainittujen asiakasryhmien osalta palkkatuki voi olla jatkuvahakuinen (24 kk kerrallaan). Uudistuksen negatiivinen puoli on se, että kunta ei voi tarjota palkkatukityötä niille työttömille, jotka olisivat helpommin autettavissa takaisin työelämään eli ryhmälle, jolla on ammatillisen osaamisen puutteita. Uudistus tässä muodossaan heikentäisi työttömien mahdollisuuksia työllistyä koska tutkimusten mukaan julkiselle sektorille työllistyy keskimäärin haastavammassa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä kuin yrityksiin. Kunnat/kuntayhtymät ovat viime vuonna työllistäneet 24 % kaikista palkkatukityöllistetyistä. Vaikka prosentti voisi olla isompi, nämä työllistetyt eivät mitä todennäköisimmin olisi työllistyneet yrityssectorille. Vaarana on se, että uudistus vähentää kuntien auttamisvalikoimaa syrjäytyneiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien osalta. Lisäksi 2.9. voimaan tuleva muutos, että palkkatukityö ei kerrytä työssäoloehto, huonontaa edelleen palkkatukityön asemaa.

Osatyökyinen työnhakija on oikeutettu saamaan palkkatukea, ja kunta on velvollinen maksamaan kansalaiselle palkkatuen, mutta vuonna 2025 voimaan tulevan, kuntia koskevan työttömyysturvan rahoitusmallin takia, kunta maksaa lisäksi työttömyysturvasta lakisääteisen osan yhden vuoden ja kymmenen kuukauden ajan.

Työllistyminen hyödyttää yksilötasolla parantaen merkittävästi henkilön taloutta, elämänhallintaa, oman arvon tuntoa ja vaikuttaa myös perheeseen, verotuloja ja kunnan taloudenpitoa unohtamatta. Henkilöistä, joita kunta on voinut palkata ammatillisen osaamisen puutteiden vuoksi palkkatuella, on ollut todella iso hyöty mm. varhaiskasvatuksessa. Kunta on myös mahdollisesti usein se ainoa työnantaja, joka tukeakseen ja estääkseen syrjäytymästä omaa kuntalaistaan tarjoaa työpaikan osatyökykyiselle työnhakijalle. Tämän takia on tärkeää, että kunnalla on siihen edelleen jatkossakin mahdollisuus ja kannuste. Mainitun kannustinloukun takia hallituksen on syytä ottaa tarkasteluun osatyökykyisten vapauttaminen säännöstä, joka koskee työllisysehdon hidasta toteutumista palkkatuella. Euroopan komissio korostaa työllisyysstrategiassa etenkin heikommassa asemassa olevien työnhakijoiden huomioimista yksilöllisillä ja räätälöidyillä palveluilla. Suomessa on onnistuttu tässä jossain määrin puutteellisesti ja olemme huonosti pystyneet integroimaan aktiivipalveluihin etenkin haastavammassa asemassa olevien työnhakijoiden ryhmää.

Siikalatvan kunta esittää, että osatyökyisen palkkatuen alkaessa työtön työnhakija poistuu sakkolistalta ja työssäoloehto alkaa kertyä välittömästi 100%esti. Lisäksi Siikalatvan kunta esittää, että kuntaa koskevista rajoitteista koskien palkkatukia tulisi luopua.

Voitte kirjoittaa lausuntonne valmiuslakia koskien alla olevaan tekstikenttään

Laki valmiuslain muuttamisesta § 91 on epäselvä sanamuodoiltaan. Lisäksi on ilmeistä, että työnvälityspakko saattaa johtaa tilanteisiin, joissa työvoimaviranomaisen osoittamista hakijoista ei löydy tehtävään sopivaa henkilöä.

Iivari Pekka
Siikalatvan kunta